

Σάββατο, 7 Ιουνίου 2003
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΛΑΤΙΝΙΚΑ

ΘΕΜΑ Α

Α. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας τα παρακάτω αποσπάσματα:

Tum Camillus, qui diu apud Ardeam in exilio fuerat propter Veientanam praedam non aequo iure divisam, absens dictator est factus; is Gallos iam abeuntes secutus est: quibus interemptis aurum omne recepit. Quod illic appensum civitati nomen dedit: nam Pisaurum dicitur, quod illic aurum pensatum est. Post hoc factum rediit in exilium, unde tamen rogatus reversus est.

Tu hominem investiga, quaeso, summaque diligentia vel Romam mitte vel Epheso rediens tecum deduc. Noli spectare quanti homo sit. Parvi enim preti est, qui tam nihili est. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolore Aesopus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi.

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Τότε ο Κάμιλλος, ο οποίος για πολύ καιρό είχε βρεθεί στην εξορία κοντά στην Αρδέα εξαιτίας της λείας από τους Βηίους, που δεν είχε μοιραστεί ακριβοδίκαια, αν και ήταν απών έγινε δικτάτορας: αυτός τους Γαλάτες, όταν έφευγαν πια, ακολούθησε: αφού τους εξολόθρευσε πήρε πίσω όλο το χρυσάφι. Αυτό, επειδή ζυγίστηκε εκεί, έδωσε το όνομά (του) στην πόλη: γιατί λέγεται Πίσαυρο, επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι. Μετά απ' αυτή την πράξη επέστρεψε στην εξορία, απ' όπου όμως επέστρεψε αφού παρακλήθηκε.

Εσύ αναζήτησε τα ίχνη του ανθρώπου, σε παρακαλώ, και με την πιο μεγάλη φροντίδα είτε στείλε (τον) στη Ρώμη είτε επιστρέφοντας από την Έφεσο φέρ' τον μαζί σου. Να μη σε απασχολήσει πόσο αξίζει ο άνθρωπος. Γιατί είναι μικρής αξίας, όποιος είναι τόσο τιποτένιος. Αλλά, εξαιτίας της ελεεινής πράξης και του θράσους του δούλου, τόσο πολύ οργίστηκε ο Αίσωπος, ώστε τίποτε δε θα μπορούσε να είναι πιο ευχάριστο σ' αυτόν από την επανάκτηση του δραπέτη.

ΘΕΜΑ Β1

1.α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθένα από τα παρακάτω ουσιαστικά:

iure: τη δοτική και την αιτιατική ενικού αριθμού.

civitati: τη γενική ενικού και την αφαιρετική πληθυντικού αριθμού.

hominem: την αφαιρετική ενικού και τη γενική πληθυντικού αριθμού.

scelus: τη δοτική ενικού και την ονομαστική πληθυντικού αριθμού.

recuperatio: την αιτιατική και την αφαιρετική ενικού αριθμού.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

iure → **iuri** (δοτική ενικού), **ius** (αιτιατική ενικού)

civitati → **civitatibus** (αφαιρετική πληθυντικού)

hominem → **hominum** (γενική πληθυντικού)

scelus → **scelera** (ονομαστική πληθυντικού)

recuperatio → **recuperationem** (αιτιατική ενικού), **recuperatione** (αφαιρετική ενικού)

β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω αντωνυμίες:

is: τη γενική ενικού και την αιτιατική πληθυντικού αριθμού στο γένος που βρίσκεται.

quibus: τη δοτική ενικού και την ονομαστική πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος.

hoc: τη γενική ενικού και την αιτιατική πληθυντικού αριθμού στο γένος που βρίσκεται.

Μονάδες 6

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

is → **eius** (γενική ενικού αρσενικού)

eos (αιτιατική πληθυντικού αρσενικού)

quibus → **cui** (δοτική ενικού θηλυκού)

quae (ονομαστική πληθυντικού θηλυκού)

hoc → **huius** (γενική ενικού ουδετέρου)

haec (αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου)

- γ. Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τον παρακάτω πίνακα και να συμπληρώσετε στα κενά του τους τύπους που ζητούνται (να διατηρηθεί το γένος, ο αριθμός και η πτώση).

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
parvi		
	gratius	

Μονάδες 4

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
parvi	minoris	minimi
gratum	gratius	gratissimum

ΘΕΜΑ Β2

2. α. **secutus est**: Να γράψετε την υποτακτική στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό σε όλους τους χρόνους (για τους περιφραστικούς τύπους να λάβετε υπόψη το υποκείμενο).

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ενεστ.	sequatur
Παρατ.	sequeretur
Μέλ.	secuturus sit
Παρακ.	secutus sit
Υπερσ.	secutus esset
Συντ. Μέλ.	-

- β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθένα από τα παρακάτω ρήματα:
- recepit**: το β' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρατατικού στη φωνή που βρίσκεται.
- dedit**: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή.
- dicitur**: το ίδιο πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στη φωνή που βρίσκεται.

rediit: το α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού στην ίδια φωνή.

investiga: την αφαιρετική πτώση του σουπίνου.

mitte: τα απαρέμφατα ενεστώτα και μέλλοντα στην παθητική φωνή.

deduc: το β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στη φωνή που βρίσκεται.

noli: το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου.

possit: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής υπερσυντελικού.

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

recepit → **reciperes** (β' ενικό υποτ. Παρατατ. Ε.Φ.)

dedit → **dant** (γ' πληθ. οριστ. Ενεστ. Ε.Φ.)

dicitur → **dicetur** (γ' ενικό οριστ. Μέλ. Π.Φ.)

rediit → **redibam** (α' ενικό οριστ. Παρατατ.)

investiga → **investigatu** (αφαιρετική σουπίνου)

mitte → **mitti** (απαρ. Ενεστ. Π.Φ.)

missum iri (απαρ. Μέλ. Π.Φ.)

deduc → **deducite** (β' πληθ. προστ. Ενεστ. Ε.Φ.)

noli → **noluisti** (β' ενικό οριστ. Πρκμ.)

possit → **potuissent** (γ' πληθ. υποτ. Υπερσ.)

ΘΕΜΑ Β3

3. α. dictator, is, civitati, Romam, Epheso, preti:

Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τις παραπάνω λέξεις των κειμένων που σας δόθηκαν.

Μονάδες 6

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

dictator → κατηγορούμενο στο "Camillus"

is → υποκείμενο του ρήματος "secutus est"

civitati → αντικείμενο έμμεσο του ρήματος "dedit"

Romam → (απρόθετη) αιτιατική που δηλώνει κίνηση προς τόπο (στο ρήμα "mitte")

Epheso → (απρόθετη) αφαιρετική που δηλώνει κίνηση από τόπο (στη μετοχή "rediens")

preti → γενική της (αφηρημένης) αξίας (στο ρήμα "est")

β. ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi:

Να αναγνωρίσετε την παραπάνω δευτερεύουσα πρόταση και να αιτιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς της.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi: Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση (ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει το αποτέλεσμα – συμπέρασμα στο ρήμα εξάρτησης “adfectus est”). Εισάγεται με την αρνητική έκφραση “ut nihil”, γιατί είναι αποφατική, εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι συμπερασματικές προτάσεις, γιατί το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση, ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (adfectus est: Παρακείμενος με σημασία ενεστώτα) και αναφέρεται στο παρόν – μέλλον. Στην κύρια πρόταση το “tanto” μας βοηθά να αναγνωρίσουμε το είδος της δευτερεύουσας που ακολουθεί. Το αποτέλεσμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του.

[Οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις εκφέρονται κατά κανόνα με την υποτακτική του ενεστώτα (μετά από αρκτικό χρόνο) ή του παρατατικού (μετά από ιστορικό χρόνο), όπως και οι τελικές, βουλευτικές, ουσιαστικές συμπερασματικές, ενδοιαστικές και προτάσεις του quominus και του quin. Ο φόβος, η βούληση, η πρόθεση και το αποτέλεσμα είναι δηλαδή ιδωμένα τη στιγμή που εμφανίζονται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής τους].

γ. Noli spectare: Να εκφράσετε την απαγόρευση με τον άλλο τρόπο.

Μονάδες 4

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ne spectaveris

ΘΕΜΑ Β4

4. α. Noli spectare quanti homo sit: Για τη δευτερεύουσα πρόταση αυτής της περιόδου να δηλώσετε το είδος της, να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς της και να τη μεταφέρετε στον ευθύ λόγο.

Μονάδες 9

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

quanti homo sit: Δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, ως αντικείμενο στο “spectare”. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quanti (άρα είναι μερικής άγνοιας) και εκφέρεται με ὑποτακτική (όπως όλες οι πλάγιες ερωτηματικές, αφού θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης) ενεστώτα, επειδή εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (το “spectare” έχει θέση αρκτικού χρόνου, επειδή εξαρτάται από το ρήμα “nolī”, που είναι προστακτική ενεστώτα) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

Ευθύς λόγος: “Quanti homo est?”

β. **Tu hominem investiga:** Να μετατρέψετε την πρόταση αυτή σε βουλητική εξαρτώμενη από τη φράση **Cicero illum monebat** (= ο Κικέρων συμβούλευε εκείνον).

Μονάδες 6

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Cicero illum monebat ut hominem investigaret.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα θέματα δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία για έναν καλά προετοιμασμένο υποψήφιο και καλύπτουν μεγάλο φάσμα γραμματικής – συντακτικού.